

1. Рагойша В. Шчыры голас Бацькаўшчыны. Пра Адама Мальдзіса / Рагойша, В. П. Прыгаршчы светлых згадак. Настаўнікі. Калегі. Сябры. / Вячаслаў Рагойша. Мінск : Изд.центр БГУ, 2022. С. 58–68.
2. «Каб вам хутчэй вакнулася!». Пра Міхася Мушынскага. / Рагойша, В. П. Прыгаршчы светлых згадак. Настаўнікі. Калегі. Сябры. / Вячаслаў Рагойша. Мінск : Изд.центр БГУ, 2022. С. 180–189.
3. Рагойша В. След жывы і светлы. Пра Міхася Ларчанку / Рагойша, В. П. Прыгаршчы светлых згадак. Настаўнікі. Калегі. Сябры. / Вячаслаў Рагойша. Мінск : Изд.центр БГУ, 2022. С. 140–144.
4. Рагойша В. Настаўнік настаўнікаў. Пра Івана Навуменку / Рагойша, В. П. Прыгаршчы светлых згадак. Настаўнікі. Калегі. Сябры. / Вячаслаў Рагойша. Мінск : Изд.центр БГУ, 2022. С. 144–152.
5. Рагойша В. Дрэва яго жыцця. Пра Алега Лойку / Рагойша, В. П. Прыгаршчы светлых згадак. Настаўнікі. Калегі. Сябры. / Вячаслаў Рагойша. Мінск : Изд.центр БГУ, 2022. С. 158–172.

СЛОВА ПРА СЯБРА

П. І. Рогач

Кандыдат геаграфічных навук, дацэнт

Артыкул прысвечаны выпадковай сустрэчы, знаёмству і сумеснаму навучанню ў аспірантуры БДУ імя У. І. Леніна аўтара артыкула і В. П. Рагойшы, іх пазнейшаму сяброўству сем'ямі. Паказана, як асабістае сяброўства дапамагала навуковаму, моўнаму і літаратурна-мастацкаму ўзаемаўзбагачэнню, выхаванню пачуццяў ўзаемапавагі, патрыятызму і талерантнасці.

Ключавыя словы: Пятро Рогач; Вячаслаў Рагойша; выпадковае знаёмства; аспірантура; інтэрнат; сяброўства; псіхалогія асабістых узаемаадносін.

«Без сяброўства ніякія зносіны
паміж людзьмі не маюць каштоўнасці»

Сакрат

У маладыя гады, як і ў пажылым узросце, дні бываюць розныя. Шмат сярод іх непрыкметна-шэрых, са звычайнымі клопатамі, бясколерных, беспадзейных, калі толькі і думаеш пра тое, каб гэты дзень хутчэй скончыўся.

Але бываюць і такія шчаслівыя дні, калі выпадковая сустрэча з незнаёмым чалавекам можа стаць падмуркам пажыццёвага шчырага сяброўства. Такі зайздросны выпадак напаткаў і мяне.

Добра памятаю той перадапошні верасеньскі дзень 1963 далёкага года, калі я зайшоў да загадчыка аспірантуры, каб узяць накіраванне для пражывання ў інтэрнаце. Там стаяў малады прыгожы светлавалосы хлопец, новаспечаны аспірант, якому адпаведная паперка падпісвалася. Ён пачакаў, пакуль мне выпісвалі накіраванне, і мы пайшлі на прыпынак трамвая, каб дабрацца да Паркавай магістралі, дом 34, дзе тады месціўся інтэрнат БДУ імя У. І. Леніна.

Па дарозе пазнаёміліся. Рагойша Вячаслаў, як і я, скончыў універсітэт у 1963 годзе, і тады лепшых студэнтаў, без адпрацоўкі неабходных 2-х гадоў стажу, накіроўвалі ў аспірантуру. Праўда, неабходна было здаваць уступныя экзамены, якія мы паспяхова прайшлі.

Пасялілі нас у адным пакоі, чаму я быў вельмі рады. Займаючыся на геаграфічным факультэце я цікавіўся навінамі літаратурнага жыцця, бо кожную нядзелю праводзіў у

бібліятэцы, дзе чытаў часопісы «Полымя», «Новый мир», «Октябрь» і іншыя. А тут такая ўдача – твой аднапакойнік (з кім жывеш у адным пакоі) філолаг.

Першае, што зарбіў Вячаслаў Рагойша, завёз мяне ў Ракаў і пазнаёміў са сваімі бацькамі. Яны спадабаліся мне, і я адчуў сябе як дома. Бацька, Пятро Іосіфавіч, дбайны, клапацілівы гаспадар, многае ў жыцці пабачыў і ўмеў цікава апавядаць пра гэта. Маці, Валянціна Антонаўна, цудоўны кухар і агароднік. Яшчэ за польскім, як у нас кажуць, часам, яна, як і муж, скончыла агранамічную школу, і агарод быў дагледжаны. Тады ж я ўпершыню паспрабаваў «пушчанку» (гарэлку, зробленую ў недалёкай ад Ракава Налібокскай пушчы) і розныя мясныя прысмакі.

Зразумела, не абышлося і без экскурсіі па Ракаву. Тады Вячаслаў прыгадаў памоўку: «У Беларусі тры сталіцы: Ракаў, Мінск і Плешчаніцы». Ён звадзіў мяне на гарадзішча – Ракаўскія Вальы, расказаў пра суседнюю Паморчыну, дзе калісьці працавалі і жылі бацькі Янкі Купалы.

Каб не вяртацца да гэтага, неабходна адзначыць, што В. Рагойша добра ведае гісторыю Ракава, славутых людзей, якія праславілі і праслаўляюць яго і робіць нямала дзеля таго, каб усё гэта ведала як мага больш людзей. Так, на сваёй сядзібе ён стварыў Музей поліэтнічнай культуры Ракаўшчыны. Там жа занходзіцца і славутая гасцёўня, дзе на сценах пакінулі свае аўтографы і водгукі народны паэт Беларусі Ніл Гілевіч, вядомы ўкраінскі паэт, Герой Украіны Дзмітро Паўлычэка і іншыя наведвальнікі. У 2011 годзе на доме В. Рагойша ў Ракаве была адкрыта мемарыяльная дошка ў гонар Уладзіміра Караткевіча, які неаднаразова там быў.

Дзякуючы Вячаславу ў першы год аспіранцкага жыцця я стаў наведваць «Дом пісьменнікаў», які тады месціўся на вуліцы Энгельса, амаль насупраць г. зв. пісьменніцкага дома, дзе пазней атрымала кватэру і сям'я В. Рагойшы. Там праходзілі цікавыя сустрэчы з нагоды юбілеяў беларускіх пісьменнікаў. Там і я ўпершыню ўбачыў, як кажуць, у жывую Івана Шамякіна, Петруся Броўку, Антона Бялевіча і іншых літаратараў. Мы прысутнічалі на абароне кандыдацкай дысертацыі Адама Мальдзіса ў Акадэміі навук БССР, дзе пабачыў Пятра Глебку.

Хаця я чуў прозвішча тады яшчэ маладога і малавядомага пісьменніка Васіля Быкава, але, на жаль, да аспірантуры нічога не чытаў з яго твораў. І тут якраз у часопісе «Малодосць» друкавалася аповесць В. Быкава «Альпійская балада», на якую звярнуў маю ўвагу Вячаслаў. Я слухаў яго ўражанні аб новым творы як прафесійнага крытыка. Вячаслаў з захапленнем чытаў у перакладзе на беларускую мову Язэпа Семяжона творы англійскага паэта Роберта Бёрнса, вершы беларускіх паэтаў і тым самым адкрываў для мяне багацце і хараство роднай мовы. Як тут не сказаць яму за гэта вялікі дзякуй!

Мы былі маладыя і марылі пра будучыню. Вячаслаў гаварыў: «Пятро! Скончым аспірантуру, абаронім кандыдацкія дысертацыі, жэнімся, возьмем жонку і адправімся ў падарожжа». На жаль, гэта былі толькі мары. Але ў адно падарожжа (і гэта было менавіта ў Ракаве) мы ўсё ж адправіліся. Неяк у прысутнасці жонкі я і Вячаслаў надумаліся пераплысці затоку на Іслачы. Замест лодкі ўзялі начоўкі і паплылі. Але наш транспартны сродак быў вельмі ненадзейным... Адплылі мо метраў 30–40 ад берага, як адзін неасцярожны рух прывёў да таго, што начоўкі перавярнуліся і мы аказаліся ў вадзе. Добра, што было не глыбока, і мы паспяхова дабраліся да берага. Але колькі рогату было з нашага падарожжа!

На жаль, наша сумеснае жыццё ў адным пакоі скончылася ў чэрвені 1964 года, калі мяне, а пазней і Вячаслава прызвалі на службу ў Савецкую Армію.

Адслужыўшы, мы працягвалі вучобу ў аспірантуры, але ўжо не жылі ў адным пакоі. Тым не менш наша сяброўства працягвалася.

Што мяне ўражае ў Рагойшы, дык гэты яго працавітасць і шматграннасць таленту. Ён адзіны з аспіранцкага выпуску БДУ 1967 г. датэрмінова паспяхова абараніў кандыдацкую дысертацыю. Мала хто можа пахваліцца, што выдаў асобнай кніжкай сваю дыпломную работу. А Вячаслаў гэты змог. Валодаючы высокім інтэлектам і энцыклапедычнымі ведамі, ён многа зрабіў для развіцця беларускага літаратуразнаўства, краіназнаўства, літаратурнай крытыкі і нават паэзіі.

Я магу ганарыцца тым, што маю амаль усе кніжкі, выдадзеныя Вячаславам Рагойшам, з дарчымі надпісамі. На кнізе літаратурна-крытычных артыкулаў, эсэ і дыялогаў «І адгукнецца слова ў слове...», якую ён падараваў майму сыну, чытаем: «Васілю Рогачу, які ледзь не нарадзіўся ў маім Ракаве роўна 25 гадоў таму назад,

сярдэчна віншуючы са срэбным юбілеем, а таксама ўсёй добрай беларускай сям’і Рогачаў з цёплымі сяброўскімі пачуццямі і добрымі пажаданнямі. Менск. 9 лістапада 1992 г.».

Стварыўшы сем’і, мы нават часцей сталі сустракацца, бо нагодаў для гэтага стала больш. Рэгулярна адзначалі не толькі свае дні нараджэння і жонак, але і дзяцей. Я вельмі ўдзячны Вячаславу Пятровічу за тое, што на гэтых святах ён пазнаёміў мяне з такімі цудоўнымі пісьменнікамі, як Уладзімір Караткевіч, Адам Мальдзіс, Алёга Лойка і некаторымі іншымі. Я меў магчымасць гаварыць з імі, слухаць тосты, жарты і спевы. Гэта былі, бадай, самыя незабыўныя дні ў маім жыцці.

Успамінаецца і яго сват, заслужаны артыст Украінскай ССР оперны спявак Вячаслаў Апанасавіч Кабржыцкі, які заўсёды не толькі радаваў нас песнямі, але і сваёй фірменнай кулінарнай стравай – свінінай з чарнаслівам. А яго жонка ўрач-фаніятар Клаўдзія Васільеўна заўсёды правярала ў нашых дзяцей слых і горла, стараючыся знайсці ў каго-небудзь песенны дар.

Я не магу пахваліцца вялікай колькасцю сяброў, ды іх, напэўна, і не можа быць шмат. «Мець шмат сяброў, – адзначыў Эразм Ратэрдамскі, – значыць, не мець ніводнага». І так здарылася, што Вячаслаў Пятровіч стаў маім сапраўдным пажыццёвым сябрам, на якога я заўсёды магу пакласціся. Калі мне была патрэбна дапамога, ён, калі мог, не адмаўляў гэта рабіць. За гэта я шчыра ўдзячны яму. Дай Бог дажыць яму да 100 гадоў!

РОЛЬ ПРОФЕССОРА В. П. РАГОЙШИ В АТТЕСТАЦИИ ВЫСШИХ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ КАДРОВ

Т. Е. Комаровская

Доктор филологических наук, профессор.

*Белорусский государственный педагогический университет им. М. Танка,
ул. Советская, 18, 220030, г. Минск, Беларусь, komar37@mail.ru*

Статья посвящена вкладу профессора В. П. Рагойши в аттестацию высших филологических кадров, о его деятельности в качестве председателя Экспертного совета ВАКа, а затем в качестве председателя Ученого Совета по защите докторских и кандидатских диссертаций по белорусской, русской и зарубежной литературе при филологическом факультете БГУ. В статье делается вывод о роли профессора В. П. Рагойши в формировании научной школы по изучению зарубежной литературы в Республике Беларусь.

Ключевые слова: аттестация; Ученый Совет; научные школы; диссертации; зарубежная литература.

В. П. Рагойша, один из патриархов нашего отечественного литературоведения, сыграл огромную роль в формировании научной школы литературоведения в нашем государстве. С 1998 по 2006 годы он возглавлял Экспертный совет ВАКа № 7 по филологии, в котором рассматривались докторские и кандидатские диссертации по истории белорусской, русской и зарубежной литератур, а также диссертации по журналистике и фольклору. В обязанности Вячеслава Петровича входило докладывать на президиуме ВАК результаты рассмотрения этих диссертаций и защищать их. Работа крайне тяжелая и неблагодарная. За все время существования экспертного совета под началом Вячеслава Петровича не было отклонено ни одной диссертации, хотя вопросы возникали по некоторым из них, что говорит о научной эрудиции Вячеслава Петровича и его умении убеждать. При этом атмосфера в научном совете, созданная Вячеславом Петровичем, была самая дружественно-благожелательная, но деловая.

С 2006 года Вячеслав Петрович возглавил Ученый Совет по защите докторских и кандидатских диссертаций по белорусской, русской и зарубежной литературе при филологическом факультете БГУ. Итогом деятельности Совета за эти 16 лет явилось формирование крепких научных школ по вышеуказанным литературам.

До образования Ученого Совета по защите диссертаций по вышеуказанным дисциплинам в 1996 году обстановка с кадрами высшей квалификации (кандидатами и